

Overvågning af hvidbrystet præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A132	Version: 3	Oprettet: 01.02.2018
Forfatter: Thomas Bregnballe Aarhus Universitet	Gyldig fra: 01.05.2018		
	Sider: 7		
TA henvisninger	Sidst ændret: TA A153		

0 Indhold

1 Indledning	1
2 Metode	1
2.1 Tid, sted og periode	2
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer og overvågningsdata	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering	5
5 Referencer	5
6 Bilag	5
6.1 Feltskema	5
7 Oversigt over versionsændringer	7

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af yngleforekomst af hvidbrystet præstekrave.

Hvidbrystet præstekrave er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som overvejende findes på strandene på Fanø og Rømmø i Vadehavet. Arten har siden midt i 1990'erne kun ynglet i Vadehavsregionen.

Hvidbrystet præstekrave er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af hvidbrystet præstekrave foretages gennem optælling af ynglepar i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i områdernes udpegningsgrundlag.

Overvågningen af hvidbrystet præstekrave er kategoriseret som Intensiv 1. Intensiv 1 står for opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse. Overvågningen består af en basisovervågning, der omfatter bestandsstørrelse og udbredelse i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i udpegningsgrundlaget.

På feltskemaet til overvågning af hvidbrystet præstekrave (bilag 6.1) er der fortrykte felter til angivelse af de parametre, der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Hvidbrystet præstekrave eftersøges hvert andet år (2018 og 2020).

Lokaliteter, der undersøges for ynglende hvidbrystet præstekrave, udgøres af kendte ynglelokaliteter for arten samt potentielle ynglelokaliteter. Potentielle yngleområder udgøres primært af store sandstrande og saltenge med mudderflader og kort vegetation.

Overvågningen foretages i perioden 20. maj til 15. juni ved to grundige gennemgange af artens ynglehabitat:

- Besøg nr. 1: 20. – 31. maj
- Besøg nr. 2: 1. – 15. juni

Overvågningen planlægges/udføres:

1. Så nærliggende ynglelokaliteter dækkes inden for et tidsrum på 1 uge. I de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor flere ynglelokaliteter skal besøges, bør alle besøg ved første tælling og alle besøg ved anden tælling gennemføres inden for nogle få dage. Herved reduceres risikoen for at ynglefugle, der eventuelt flytter, bliver registreret på to forskellige lokaliteter.
2. Så hver af de to gennemgange finder sted med mindst en uges mellemrum.
3. Så overvågningen ikke gennemføres umiddelbart efter et ekstraordinært højvande eller en serie af dage med ekstraordinært dårligt vejr. Ved at udskyde tællingen til tidligst 1 uge efter et ekstremt højvande, øges chancen for at fuglene når at genetablere sig, inden de tælles.
4. Så der ikke foretages optælling på dage med vedvarende regn og/eller stærk blæst.

Da det ofte kun er et af kønnene, der er til stede ved redestedet eller ungerne, kan der opnås en ret præcis opgørelse af antal ynglepar ved at benytte antallet af det køn, der ses flest individer af.

Ved opsamlingen på resultaterne, dvs. når der skal drages en konklusion om antal ynglepar på lokaliteten, benytter man som udgangspunkt det største antal par registreret på den enkelte lokalitet.

Målet er at nå frem til den mest retvisende opgørelse for antal ynglepar for det enkelte EF-Fuglebeskyttelsesområde. Derfor skal man – inden man drager en konklusion – vurdere risikoen for, at der i ens tællinger forekommer dobbeltregistreringer (dvs. at nogle ynglefugle er blevet talt med to gange, fordi de flyttede). Hvis man har mistanke om, at der indgår dobbeltregistreringer benyttes registreringerne fra samme optællingsperiode, dvs. fra den optællingsperiode hvor det samlede tal for EF-Fuglebeskyttelsesområdet var størst. Det kan eksempelvis forekomme, at nogle af fuglene i ét delområde opgiver mellem besøg nr. 1 og nr. 2, og at antallet af ynglepar stiger i et nærliggende delområde i tidsrummet mellem første og andet besøg. I en sådan situation kan vurderingen være, at stigningen i det naboliggende delområde var et resultat af, at fugle, der allerede var talt én gang, flyttede fra det ene til det andet delområde i perioden mellem besøgene.

Ynglepar, der observeres i forbindelse med anden overvågning uden for det fastsatte overvågningsvindue (20. maj til 15. juni), kan medtages såfremt forekomsten kan henføres til sikre eller sandsynlige ynglepar.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (30-60 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af koloni, feltskema og skriveredskaber eller feltablet.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over relevante ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af lokal viden suppleret i rimeligt omfang med viden om hvidbrystet præstekraves forekomst i Danmark herunder specielt de årlige NOVANA optællinger i Vadehavet, offentliggjorte artikler, atlaskortlægning og DOFbasen, eller kontakter til lokale. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, inventør, indsamlingsformål og dato registreres på feltskemaet (bilag 6.1). Ved anvendelse af en ynglelokalitets stednavn benyttes allerede oprettede lokaliteter, hvis dette passer med den aktuelle dækning. For lokaliteter i Vadehavet kan man benytte de lokalitetsnavne og -afgrænsninger, der anvendes i forbindelse med det trilaterale program for NOVANA overvågning i Vadehavet (se <https://www.fugldata.dk/kolkyst/>).

Arealet på lokaliteten, hvor arten eftersøges, indtegnes som polygon på feltkort (landkort eller ortofoto) til efterfølgende registrering i Naturdatabasen. Såvel positive observationer som 0-observationer på egnede ynglelokaliteter registreres i Naturdatabasen.

2.3.2 Observationer og overvågningsdata

Lokaliseringen af ynglestederne registreres og lokaliseringen af 'hovedkolonien' anføres som et punkt i GIS. Er lokalitetens ynglefugle spredt på flere delområder, så beskriv yngleparrenes lokalisering under "Bemærkninger".

Hvis arten ikke yngler på lokaliteten skrives "0" under "Bedste skøn for antal ynglepar".

Hvis arten yngler på lokaliteten foretages optællingen på en eller flere af følgende måder:

1. Potentielle yngleområder gennemgås grundigt til fods. Fuglene optælles fra observationspunkter indtil "alle" fuglene i hvert delområde vurderes at være set. Det samlede antal voksne fugle optælles, og hvis muligt skelnes der i optællingen mellem hanner og hunner. Hanner er langt mere skarpt aftegnede og har for eksempel smalle sorte brystpletter, mens hunnernes aftegninger er bredere og mellembune. Observationspunkterne vælges, så man som observatør har et godt udsyn og også kan se de fugle, der måtte ligge på rede. Antallet af fugle på det pågældende areal tælles tre gange, og det største antal skrives ind i feltet "Antal voksne fugle i kolonien" i feltskemaet. Ved gennemgang af området forsøges dobbeltregistreringer undgået ved at følge, hvor fugle, man måtte skræmme op, flyver hen.

2. Antallet af rugende fugle tælles. Under visse forhold er det således muligt på afstand at tælle alle rugende fugle. Bruges denne metode er det imidlertid vigtigt, at man er opmærksom på, at rugende fugle let overses.

Felterne i feltskemaet udfyldes som følger:

Højeste antal af samme køn. Hvis fuglene er blevet kønsbestemt under optællingen, benyttes antallet af det talrigeste køn som antal ynglepar på lokaliteten. Dette er den hyppigst anvendte metode (se også Hälterlein m.fl. 1995).

Antal voksne fugle x 0,7. Hvis antallet af talte fugle bruges som grundlag for det bedste estimat for antal ynglepar, og fuglene ikke er blevet kønsbestemt, så multipliceres det højeste antal optalte voksne fugle med 0,7 (se Hälterlein m.fl. 1995). Metoden anvendes især i områder med et større antal ynglepar.

Bedste skøn for antal ynglepar. Det er personen i felten, der har de bedste forudsætninger for at vurdere antallet af ynglepar, og der kan være tilfælde, hvor metoden med at gange antallet af voksne fugle med 0,7 giver et misvisende billede af det faktiske antal ynglepar. Det foretrækkes, at der angives ét tal for antal ynglepar (fx 10 par; skriv da 10 både under Minimum og under Maksimum). Men man kan også angive bedste skøn som et interval (fx 10-12 par).

Tegn på oversvømmelse/prædation. Angiv med et kryds om der var tegn på at yngleområdet havde været oversvømmet, og om der var tegn på at rederne havde været udsat for prædation. Uddyb gerne under "Bemærkninger".

Bemærkninger. Giv gerne bemærkninger om yngleparrenes omtrentlige lokalisering (fx: '2 par i den lave vegetation og 2 par ude i sandet 100-200 fra strandengen). Der kan også gives supplerende bemærkninger om fx prædation, oversvømmelse og hvor langt fuglene er i ynglecycklus (fx om der er unger).

Konklusion på sæsonens yngleforekomst. Dette felt 'Antal ynglepar' skal **altid** udfyldes, også selvom arten ikke ynglede (dvs. en 0-forekomst). Feltet udfyldes, når sæsonens sidste besøg på lokaliteten er gennemført, idet der da drages en konklusion med hensyn til, hvor mange ynglepar der skal angives for lokaliteten. Indsæt konklusionen ved at udfylde felterne Minimum og Maksimum for Antal ynglepar. Skriv i både Minimum og Maksimum, også selvom der er tale om det samme tal. Vær opmærksom på risikoen for dobbeltregistreringer (se sidste afsnit under 2.1).

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for hvidbrystet præstekrave i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalens hjemmeside).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. findes på Miljøportalens hjemmeside: <http://www.miljoeportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>.

Registreringer af hvidbrystet præstekrave, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for Miljøstyrelsen.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til Naturdatabasen.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her: http://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdata-centre/Biodiversitet/DN01_Naturdata.pdf

5 Referencer

Hälterlein, B. Fleet, D.M., Henneberg, H.R., Menneback, T., Rasmussen, L.M., Südbeck, P., Thorup, O. & Vogel, R. 1995: Vejledning i optælling af ynglefugle i Vadehavet. Wadden Sea Ecosystem NO. 3, Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group & Joint Monitoring Group for Breeding Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side.

BILAG 6.1

HVIDBRYSTET PRÆSTEKRAVE feltskema

Version 3 gældende fra 01.05.2018

Stednavn:

Det overvågede område indtegnes på kort og registreres som polygon i Naturdatabasen

Indsamlingsformål:

Overvågningsdata - Besøg **nr. 1**

Dato:

Inventør:

Antal rugende fugle/reder:

Antal voksne fugle:

Antal voksne fugle x 0,7:

Antal ynglepar - Minimum:

Antal ynglepar - Maximum:

Tegn på oversvømmelse (X=ja)Tegn på prædation i kolonien (X=ja)

Bemærkninger (antal hunner hhv. hanner; lokalisering af ynglepar; æg/unger):

Overvågningsdata - Besøg **nr. 2**

Dato:

Inventør:

Antal rugende fugle/reder:

Antal voksne fugle:

Antal voksne fugle x 0,7:

Antal ynglepar - Minimum:

Antal ynglepar - Maximum:

Tegn på oversvømmelse (X=ja)Tegn på prædation i kolonien (X=ja)

Bemærkninger (antal hunner hhv. hanner; lokalisering af ynglepar; æg/unger):

Konklusion på sæsonens yngleforekomst

Minimum

Maksimum

Antal ynglepar →

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
2	17.04.2015	Intensiv 1	TA ændret fra intensiv 2 til intensiv 1
3	01.02.2018	Overvågningsfrekvens	Overvågningsfrekvensen ændret fra en årlig overvågning til en overvågning hvert 2. år.